

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ»

Укладач програми навчальної дисципліни доцент кафедри публічного управління та адміністрування, к. е. н, доцент Мирна О. В.

Програма навчальної дисципліни «Державний бюджет» складена відповідно до освітньо-професійної програми Місцеве самоврядування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Предметом навчальної дисципліни є бюджетний процес та управління ним, фінансові відносини, що виникають на різних рівнях бюджетного регулювання та відносин бюджетів з ланками фінансової системи, які будуються на засадах бюджетної політики, принципах та закономірностях бюджетного механізму.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна професійної підготовки обов'язкової частини тісно пов'язана з навчальними дисциплінами «Менеджмент», «Адміністративний менеджмент», «Податки і податкова політика», «Публічне управління» «Регіональне управління», «Теорія державного управління».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни «Державний бюджет» – забезпечення знань щодо основних теоретичних, нормативно-правових та практичних складових бюджетного процесу, які необхідні фахівцю для роботи в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни «Державний бюджет»: формування у здобувача вищої освіти розуміння бюджетного законодавства, складових державного бюджету, бюджетного процесу, міжбюджетних відносин, засвоєння джерел формування та особливостей використання бюджетних коштів, аналізу показників бюджету.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність працювати в команді;
- здатність планувати та управляти часом;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

фахові:

- здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів;
- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;
- здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій;
- здатність розробляти тактичні та оперативні плани управлінської діяльності;
- здатність впроваджувати інноваційні технології;
- здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування;
- здатність до пошуку та використання джерел фінансування програм розвитку місцевих громад.

1.4. Програмні результати навчання:

- використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства;
- знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування;
- знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.
- знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування;
- розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції;
- уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування;
- уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов;
- застосовувати методи контролю якості у сфері професійної діяльності;
- використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 225 годин / 7,5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Бюджетна система України.

Сутність державних фінансів. Склад державних фінансів. Система державних фінансів. Система державних доходів. Система державних видатків. Державний кредит. Грошові потоки сфери державних фінансів.

Суть бюджетного менеджменту. Об'єкт і суб'єкти бюджетного менеджменту. Визначення бюджетного менеджменту. Ідеальна модель бюджетного менеджменту та чинники, що заважають її побудові в Україні.

Бюджет держави як об'єкт бюджетного менеджменту. Суть і роль бюджету.

Етимологія терміну «бюджет». Альтернативні визначення бюджету.

Органи управління бюджетом як суб'єкти бюджетного менеджменту. Система управління бюджетом. Органи управління бюджетом. Етапи та методи управлінської діяльності у бюджетному процесі. Чинники, що визначають якість бюджетного процесу.

Складові бюджетного менеджменту. Загальна характеристика складових бюджетного менеджменту: бюджетне планування, організація виконання бюджету, облік виконання бюджету, контроль за виконанням бюджету.

Бюджет як економічна та юридична категорія. Призначення та структура бюджету держави. Зведений бюджет України. Бюджетний устрій та бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи. Бюджетний процес. Організація бюджетного планування. Касове виконання дохідної та видаткової частини державного й місцевого бюджетів. Бюджетні права державних органів законодавчої й виконавчої влади.

Тема 2. Основи бюджетного процесу.

Система доходів у бюджет. Економічний зміст і методи формування доходів бюджету. Класифікація бюджетних доходів. Джерела формування бюджетних доходів. Склад, структура і динаміка доходів державного бюджету.

Система видатків бюджету. Економічний зміст видатків бюджету. Роль видатків бюджету у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку. Класифікація бюджетних видатків. Склад і динаміка видатків державного та місцевих бюджетів.

Бюджетний дефіцит. Причини незбалансованості бюджетів. Бюджетний дефіцит і бюджетний профіцит. Види бюджетного дефіциту. Наслідки та межі бюджетного дефіциту. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.

Зведений бюджет України. Спеціальний фонд. Бюджетне призначення. Бюджетні асигнування. Бюджетний запит. Розпорядник бюджетних коштів.

Тема 3. Податкова система і бюджетна система.

Сутність і функції податків, їх класифікація. Поняття про податкову систему. Основи побудови податкової системи України. Принципи оподаткування та організація оподаткування. Пряме та непряме оподаткування. Податкова система України. Податок на додану вартість. Акцизний збір. Державне мито. Оподаткування прибутку підприємств. Прибутковий податок з громадян. Податок на промисел. Плата за ресурси. Майнове оподаткування. Державне мито. Місцеві податки й збори. Інші платежі в бюджет.

Причини формування фондів цільового призначення. Постійні та тимчасові фонди. Мета та завдання створення цільових фондів. Джерела доходів та напрями видатків пенсійного фонду, фонду соціального страхування

з тимчасової втрати працездатності, фонду соціального страхування на випадок безробіття, фонду соціального страхування від нещасних випадків.

Тема 4. Бюджетна класифікація. Складові частини бюджету та фонди у складі бюджетів в Україні.

Бюджетна класифікація. Складові частини бюджету та фонди у складі бюджетів в Україні. Принципи бюджетної системи України.

Розпис Державного бюджету та його складові. Складання та внесення змін до розпису. Поняття бюджетного розпису. Складові розпису Державного бюджету. Терміни та порядок підготовки і складання розпису Державного бюджету. Процедура складання розпису.

Бюджетна класифікація. Суть та необхідність бюджетної класифікації. Складові бюджетної класифікації та їх загальна характеристика.

Загальна характеристика документів, що застосовуються у процесі виконання Державного бюджету. Складання і виконання розпису Державного бюджету України. Лімітна довідка про бюджетні асигнування, штатний розпис, кошторис бюджетної установи, план асигнувань загального фонду бюджету (за винятком надання кредитів із бюджету), план надання кредитів із загального фонду бюджету, план спеціального фонду державного бюджету (за винятком власних надходжень бюджетних установ та відповідних видатків), план використання бюджетних коштів.

Економічна суть державного кредиту, його відмінність від банківського. Ощадна справа і державні позики. Джерела погашення державних позик. Види державного кредиту. Державний борг. Поточний та капітальний борг. Форми внутрішнього кредиту. Форми зовнішнього державного кредиту. Управління внутрішнім та зовнішнім державним боргом. Способи коригування позикової політики.

Тема 5. Державний бюджет України.

Суть, завдання та методи бюджетного планування. Нормативна база бюджетного планування. Суть бюджетного планування, його призначення та завдання. Характеристика методів бюджетного планування: метод прямого рахунку, балансовий, нормативний, аналітичний, екстраполяції. Значення, переваги та особливості застосування програмно-цільового методу. Бюджетні програми та контроль за їх виконанням. Нормативно-правова база бюджетного планування. Сценарії розвитку економіки як основа формування проектів бюджетів.

Планування доходів і видатків бюджету. Основні підходи до планування доходів бюджету. Основні чинники, які ускладнюють прогнозування та планування доходів бюджету, обумовлюють відхилення фактичних показників від планових. Порядок планування окремих видів доходів. Методики планування доходів. Загальні підходи до планування видатків бюджету.

Планування обсягів міжбюджетних трансфертів. Види міжбюджетних трансфертів та загальні підходи до обчислення їх обсягів. Порядок визначення обсягу дотації вирівнювання (суми коштів, що вилучаються до Державного бюджету).

Порядок складання проектів кошторисів. Порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ.

Основи кошторисного планування. Суть кошторисного планування. Види і структура кошторисів. Засади кошторисних розрахунків. Планування видатків за окремими статтями кошторису.

Загальні засади формування бюджетних запитів. Сутність та складові бюджетних запитів. Обов'язкові показники загального, індивідуального та додаткового бюджетних запитів. Результативні показники бюджетних програм.

Звітність розпорядників коштів про використання бюджетних коштів. Склад фінансової звітності, терміни її складання і подання розпорядниками та одержувачами коштів.

Періодична звітність про виконання бюджету. Склад місячної та квартальної фінансової звітності та її зміст. Порядок і терміни подання періодичної звітності органам законодавчої та виконавчої влади.

Річна звітність про виконання бюджету і порядок її затвердження. Склад річної звітності про виконання бюджету. Процедура та терміни затвердження звіту про виконання бюджету.

Тема 6. Місцеві бюджети в Україні.

Місцеві фінанси, їх суть, склад і роль у розвитку економічної та соціальної інфраструктури. Місцеві бюджети – визначальна ланка місцевих фінансів. Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Планування, фінансування і виконання місцевого бюджету за видатками.

Державна регіональна фінансова політика та фінансове вирівнювання. Між бюджетні відносини, їх складові. Управління фінансами і фінансовий контроль на регіональному рівні. Фінансове забезпечення підприємств комунальної власності.

Тема 7. Контроль та відповідальність в бюджетному процесі.

Суть і призначення бюджетного контролю. Фінансовий контроль, його роль та місце в бюджетному процесі. Механізм бюджетного контролю. Види, форми і методи бюджетного контролю.

Органи державного бюджетного контролю. Характеристика органів бюджетного контролю, їх повноважень та функцій. Рахункова палата. Державна податкова адміністрація України. Державна аудиторська служба України. Відповідальність за бюджетні правопорушення. Заходи впливу та відповідальність за порушення бюджетного законодавства.

Бюджетний контроль і аудит. Організація бюджетного контролю в демократичному суспільстві. Транспарентність і контроль ефективності. Податковий контроль корпорацій. Бюджетний аудит.

Тема 8. Стратегічні напрями реформування бюджетної системи України.

Бюджет у контексті світової фінансової думки. Сучасне господарство і державний бюджет.

Сучасні технології управління державним бюджетом. Фінансово-управлінські технології формування бюджету. Бюджетування на нульовій

основі і метод «витрати-вигоди». Бюджетне прогнозування. Оптимізація бюджетного дефіциту. Управління державним боргом.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 10.10.2019).

2. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / Васильєва Н. В. та ін. К.: 2017. 119 с.

3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 10.10.2019).

4. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Зубенка; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». К., 2017. 184 с.